

LAPSI- JA NUORISOPOLITIIKAN KEHITTÄMISOHJELMA

Sotkamon kunta | 2016 - 2019

Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta - NUORA:

"Nuoret toivovat, että tulevaisuuden kunta on avoin, keskusteleva ja mahdollistaa tasavertaisen osallistumisen."

"Valtakunnallisen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman tavoitteeksi: Maailman osallistuin nuoriso."

"Vision saavuttamisen edellytyksenä on tiivis vuorovaikutus nuorten, nuorten parissa työskentelevien, julkishallinnon edustajien ja yksityisen sektorin välillä."

"Hyödyntämällä nuorten kokemusasiantuntijuutta ja parantamalla nuorten parissa toimivien osaamista voidaan palveluja kehittää entistä paremmin nuorten tarpeita vastaaviksi."

Osallisuudesta ja osallistamisesta

Osallistaminen onnistuu parhaiten ympäristössä, jossa ihmiset luontevasti asioivat. Ideoiden ja kehitettävien asioiden koonti voidaan tehdä kirjallisesti, kuvallisesti tai suullisesti. Kaikkien esille tulevien asioiden dokumentointi on kuitenkin välttämätöntä, jotta osallistujat kokevat oman panoksensa tärkeäksi. Tiedon keruun lisäksi tarvitaan dialogia siitä mikä toimii, mitä on hyvä muuttaa ja kehittää. Tavoitteena on yhteisen näkemyksen saaminen arvioitavista asioista ja dialoginen oppiminen toinen toisiltamme.

(Kivipelto, M. Osallistava ja valtaistava arviointi: Johdatus periaatteisiin ja käytäntöihin. Stakes: Työpaperi 17/2008)

Alakoululaisten kyselyn tulokset:

Vastauksia 1754 kappaletta, joista positiivisia 1009 ja negatiivisia 745. Teemoittelun tuloksena aineistosta muodostui seuraavat yhdeksän teemaa (suluissa positiivisten/negatiivisten kommenttien jakauma):

1. Koti ja perhe - 410 (360/50)
2. Sosiaaliset suhteet - 396 (200/196)
3. Harrastukset - 266 (256/10)
4. Yhteiskunta ja rauha - 236 (30/206)
5. Koulu - 142 (47/95)
6. Luonto ja ympäristö - 119 (24/71)
7. Tunteet - 95 (24/71)
8. Ravinto, terveys ja lepo - 60 (31/29)
9. Materia - 30 (17/13)

Alakoululaisten kysely

Osallistava kysely toteutettiin siten, että jokainen alakoulun oppilas sai vastata kahdelle eriväriselle post-it-lapulle. Toiseen kirjoitettiin tärkeitä tai rakkaita asioita elämässä. Sellaisia mistä ei haluaisi luopua. Toiseen taas huolestuttavia, pelottavia tai ikäviä asioita lasten elämässä. Lapsia pyydettiin laajentamaan ajatusta koulumaailman ulkopuolelle ja täsmennettiin vielä, että tavaroita tai esineitä ei vastauksiin toivota, vaan aineettomia asioita.

Alakoululaisten kyselyssä kaksi eniten kommentteja saanutta teemaa liittyvät kotiin ja perheeseen sekä sosiaalisiin suhteisiin. Koti ja perhe -teemaan positiivisia kommentteja tuli 87 % saman teeman kommentteista. Merkittävää on, että sosiaalisten suhteiden kaikista kommentteista negatiivisia oli puolet. Ystävät ja kaverit olivat tärkeitä, mutta alakoululaiset toivat huolestuttavan paljon esille kommentteja kiusaamisesta ja huonosta käytöksestä koulussa.

Harrastukset olivat alakoululaisille suuri ilon aihe ja näihin liittyviä negatiivisia kommentteja oli vähän. Koko alakoululaisten kyselyn eniten ajatuksia herättänyt seikka kiusaamisteeman lisäksi oli yhteiskunnallisten asioiden aiheuttama huoli ja pelko alakoululaisten joukossa. Lähes 12 % kaikista alakoululaisten vastauksista oli terroriuhan ja sodan kommentointia. Tämä aihe selvästikin huolettaa alakoululaisia, joten terrorismista ja sodista olisi syytä keskustella kotona ja kouluissa.

Koulu-teeman kommentit olivat suurimmaksi osaksi negatiivisia, mutta osa alakoululaisista mainitsi koulun myös tärkeänä ja iloa tuottavana asiana. Koulu-aiheen negatiivisten kommenttien joukossa oli mm. mainintaa liian suurista läksymääristä ja pahasta kouluruoosta. Luonto ja ympäristö -teeman sisällä alakoululaisilla oli negatiivisia tuntemuksia luonnon saastumisen ja roskaamisen vuoksi. Tässä teemassa nousi selkeästi kyläkoululaisten osuus suuremmaksi isoihin kouluihin verrattuna.

Tunteet puhuttelivat myös alakoululaisia. Negatiivisten tunteiden kommentteissa oli mainittu eniten pelkoa, huolta ja surua. Ravinnon ja levon kommentit jakautuivat tasan positiivisten ja negatiivisten kommenttien kesken.

Yläkoululaisten kyselyn tulokset:

Vastauksia 835 kappaletta, joista positiivisia 535 ja negatiivisia 300. Teemoittelun tuloksena aineistosta muodostui seuraavat yhdeksän teemaa (suluissa positiivisten/negatiivisten kommenttien jakauma):

1. Sosiaaliset suhteet 230 (173/57)
2. Koti ja perhe 199 (159/40)
3. Koulu 96 (17/79)
4. Tunteet 94 (25/69)
5. Harrastukset ja vapaa-aika 91 (86/5)
6. Terveys ja ravinto 47 (21/26)
7. Luonto ja eläimet 28 (21/7)
8. Yhteiskunta 14 (7/7)
9. Muut 36 (26/10)

Yläkoululaisten kysely

Yläkoululaisten kysely toteutettiin luokanvalvojien tunnilla. Yläkoululaisille jaettiin kyselylomake, jossa pyydettiin nuoria kertomaan mielipiteensä lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaa varten. Kyselyn vastauksina toivottiin aineettomia asioita, ei tavaroita tai materiaa. Kyselyssä oli kaksi kysymystä: Paras asia elämässäni? Ikävin asia elämässäni? Nuoria pyydettiin keskittymään vastauksiin ja pohtimaan elämäntilannettaan myös koulun ulkopuolelta.

Vastauksissa selkeästi korkeimmalle nousivat sosiaalsiin suhteisiin sekä kotiin ja perheeseen liittyvät teemat. Näissä teemoissa positiivisten kommenttien osuus oli selkeästi suurempi (sosiaaliset suhteet 75%, koti ja perhe 80%) kaikista saman teeman kommentteista. Sosiaalisten suhteiden positiiviset kommentit koostuivat ystävistä, kavereista ja seurustelusta. Koti ja perhe ovat yläkoululaisillekin tärkeitä, mutta heidän joukossaan kotiin ja perheeseen liittyvien negatiivisten kommenttien määrä on suurempi kuin alakoululaisilla. Yläkoululaiset mainitsivat ikävinä asioina hankalat sisarus- tai vanhemmuussuhteet.

Seuraavaksi eniten mainituiksi teemoiksi nousivat koulu, tunteet sekä harrastukset ja vapaa-aika. Merkittävää on yläkoululaisten negatiiviset kommentit koulusta ja tunteista. Koulun aiheuttama stressi mainittiin usein, samoin kuin yleinen alakuloisuus ja apeus. Koulu-teeman negatiivisissa kommentteissa oli myös mainintoja koulun sisäilmaongelmista ja homeesta.

Yhdeksäsluokkalaisia huolestuttivat tulevaisuus ja jatko-opinnot selvästi muita luokka-asteita enemmän. Harrastukset ja vapaa-aika ovat tärkeitä monelle ja tämän teeman negatiivista kommentointia oli vähän. Terveys ja ravinto -teema jakautuu tasaisesti positiivisten ja negatiivisten kommenttien välille. Luonto ja eläimet -teemassa oli enimmäkseen positiivisia kokemuksia. Yhteiskunnalliset asiat eivät monia yläkoululaisia puhutelleet.

Sotkamon kunnan lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisojelman 2016-2019 -työryhmän jäsenet:

Merja Ojalampi, sivistystoimen johtaja

Marja-Maija Pyykkönen, nuorisotoimen johtaja

Helka Leimu-Pelkonen, liikuntatoimen johtaja

Riitta Lankinen, Tenetin yläkoulun rehtori

Heikki Niskanen, varhaiskasvatuksen päällikkö

Sanna Tervo, vammaispalvelun sosiaalityöntekijä

Piia Määttä, Jopo-luokkien nuorisotyöntekijä

Anu Kainumaa, etsivä nuorisotyöntekijä

Jukka Mannermaa, koulukuraattori lukio ja KAO:n Vuokatin toimipiste

Riia Mantsinen de Macario, sosionomiopiskelija

Ala- ja yläkoululaisten osallistavan kyselyn ja moniammatillisen työryhmän yhteisten näkemyksien pohjalta kehittämisojelmalle valittiin viisi pääteemaa. Nämä teemat muodostavat Sotkamon kunnan lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisojelman tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2016 - 2019:

Teema 1: Moninaisuus ja yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuuden periaatteiden mukaan kaikkia lapsia ja nuoria on kohdeltava tasapuolisesti. Lasten ja nuorten itsetuntoa vahvistamalla ja yksilöllisellä huomioimisella luodaan puitteet moninaiselle ja yhdenvertaiselle kasvulle. Suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä opetellaan jo varhaislapsuudessa. Perheiden erilaisia taustoja ja asuinpaikkoja otetaan huomioon palvelujen suunnittelussa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden periaatteena on yhdenvertaisuus. Sotkamon kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tuottaa Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä. Jokaiselle kuntalaiselle tulee taata riittävät ja tarpeenmukaiset palvelut. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tarjotaan runsaasti, käytännössä palveluita voi kuitenkin joutua jonottamaan tai niitä ei ole saatavilla (täyttämättömät virat ja toimet).

Kaikkien toimialueiden tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää nuorille kesätyö- ja TET-harjoittelupaikkoja. Kehitetään yhteistyötä ja uusia toimintamalleja eri toimijoiden välillä monipuolistamaan mahdollisuuksia nuorten työssäoppimiseen kunnan sisällä. Erityisesti oppilaanohjauksen tavoitteena on opastaa jokaista nuorta koulupolulla niin, että hän pääsee perusopetuksen jälkeen toisen asteen opintojen pariin. Lukion koulutus- ja kasvatustehtävän tavoite on, että oppilaitoksesta valmistuu laaja-alaisen yleissivistyksen omaavia jatko-opintokelpoisia tavoitteellisia ja itsenäisen elämisen valmiuksia omaavia nuoria.

Sotkamon nuorisotyö tarjoaa monipuolisesti palveluja kaikille asiakkaille ikäryhmittäin. Etsivä nuorisotyö on nuoren omat tarpeet huomioivaa erityisnuorisotyötä, jonka avulla tuetaan ja ohjataan nuorta sekä ennaltaehkäistään nuorten syrjäytymistä. Nuori ohjataan hänen tarvitsemiinsa palveluihin turvallisesti, saattaen vaihtaen, tukemalla nuoren yksilöllistä polkua eteenpäin elämässä. Väliasema on yksi niistä monista paikoista, johon etsivä voi nuoren ohjata. Väliasema - Raide tulevaisuuteen -hanke on sotkamolainen malli nuorisotakuun toteuttamiseksi vuosiksi 2015-2017. Aikaisemmin kunnasta puuttanutta palvelua nuorille tarjoava Väliasema halutaan juurruttaa osaksi Sotkamon palveluverkosta.

Teema 2: Digitaalinen sukupolvi

Sotkamon perusopetuksessa tehdään tulevien vuosien aikana digiloikka. Sähköiset materiaalit yleistyvät opetuksessa, kun jokainen oppilas vuosiluokilla 3-9 saa käyttöönsä Chromebook-laitteen syksystä 2016 alkaen. Monilukutaito, nettietiketti sekä kriittinen tietolähteiden tarkastelu otetaan mukaan opetukseen. Lukion opetuksessa käytettävän materiaalin, kokeiden ja ylioppilaskirjoitusten sähköistyminen sekä verkko-opetuksen hyödyntäminen halutaan kytkeä myös ympäröivän yhteiskunnan suuntaan lisäämällä yhteistyötä eri alueellisten toimijoiden välillä.

Vanhempia on tuettava lasten ja nuorten mediakasvatuksessa. Aikuisen rooli on kontrolloida lasten ja nuorten "ruutu-aikaa" ja ohjata vastuulliseen median käyttöön myös kotona. Kielteisestä suhtautumisesta digitalisaatioon tulee pyrkiä pois ja korostaa sen mahdollisuuksia tiedonhaussa, oppimisen monipuolistamisessa sekä osana tulevaisuuden jokapäiväistä elämää.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa sähköiset palvelut ovat yleistymässä ja niitä kehitetään jatkuvasti. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollossa on käytössä Omasote -palvelu, jonka kautta voi hoitaa asioitaan. Varhaiskasvatuksen toimipisteissä otetaan käyttöön syksyllä 2016 tuntiperusteisen päivähoitomaksun seurantaan tukevat mobiilikirjaukset.

Nuorisotyössä hyödynnetään digitaalisia sovelluksia ja opastetaan lapsia ja nuoria käyttämään netissä olevia palveluja. Nuorisotyössä tuetaan perusopetuksessa tulevina vuosina tehtävää digiloikkaa. Digitaalisuus on mahdollisuus nuorisotyön yhteydenpidon ja ohjaamisen välineenä, mutta nuorisotyössä tärkeää on myös aito kohtaaminen. Nuorten nettiriippuvuuksien ennaltaehkäisemiseksi ohjataan ajankäytön hallintaa, tuetaan arjenhallinnan elementtien sekä monipuolisen sisällön etsimistä elämään.

Teema 3: Lasten ja nuorten osallisuus

Osallisuuden kokemuksien mahdollistamiseksi on kuunneltava jo varhaiskasvatusiässä olevien lasten kiinnostuksen kohteita, tarpeita ja vastattava niihin. Pyritään löytämään uusia tapoja saada lasten ja nuorten ääntä kuuluville ottamalla heitä mukaan toiminnan ideointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. Ylläpidetään lasten ja nuorten luovuutta järjestämällä ideariihiiä ja osallistavia menetelmiä hyödyntäviä työpajoja.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus korostaa lapsen oikeuksia ja mahdollisuutta vaikuttaa omiin asioihin. Suomessa julkisen sektorin tulee ottaa huomioon lapsinäkökulma lainsäädännössä ja palveluissa.

Sosiaali- ja terveystalvveluissa tulee selvittää lapsen mielipide ja yli 12-vuotiaasta lasta tulee aina kuulla häntä koskevassa viranomaisasiassa.

Oppilaskunnat ja tukioppilaat toimivat perusopetuksen viestinviejinä oppilashuollon suunnittelussa, järjestyssääntöjen laatimisessa sekä muissa koulujen arjen päätöksissä. Nuorisotyön saralla otetaan toimintaan mukaan uuden opetussuunnitelman sisältöjä. Jopo-ryhmissä kehitetään tukioppilastoimintaa osaksi lasten ja nuorten palveluverkosta. Kunnanhallituksen tulee nimetä nuorten vaikuttajaryhmän jäsenet ja heille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa niiden toimialojen suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen ja opiskeluun. Käytännössä tämä tarkoittaa vaikuttajaryhmän omia tapaamisia ja mahdollisuuksia ideoida omia vaikuttamisen kohteita ja aloitteita - ei siis vain vaikuttamista pyydetessä.

Oppilaskunta- ja tutor-toimintaa kehitetään lukiossa. Parannetaan opiskelijoiden mahdollisuuksia osallistua eri työryhmien toimintaan ja sitä kautta yhteisen toiminnan suunnitteluun. Aktiivinen yhteistyö paikallisten sekä valtakunnallisten verkostojen kanssa on keskeistä toiminnan kehittämisessä. Yhteistyössä muiden samantyyppisten urheiluoppilaitosten (Kuortane, Vöyri) kanssa kehitetään koulun, valmennuksen ja nuoren kokonaisvaltaisen elämänhallinnan yhteen sovittamista. Asuntolassa asuvien opiskelijoiden arjen taitoja tuetaan. Otetaan toimintaan mukaan asuntolan opiskelijoista koottu hallitus, joka kokoontuu säännöllisesti ja laatii parannusehdotuksia käytännön arkeen.

Teema 4: Perheiden tukeminen

Kainuun tulevaisuus on haasteellinen erityisesti väestön ikääntymisen ja korkean työttömyyden vuoksi. Pitkittynyt työttömyys vaikuttaa yksilön ja perheen taloudelliseen tilanteeseen. Huono taloudellinen tilanne lisää stressiä ja voi johtaa mielenterveyden- ja/tai riippuvuusongelmiin. Monesti ongelmat kasaantuvat ja monimutkaistuvat ja niiden korjaaminen on vaikeaa. Ehkäisevät palvelut eivät aina kohtaa niitä yksilöitä ja perheitä, jotka olisivat tuen tarpeessa. Ehkäisevät palvelut ovat vapaaehtoisia, eivätkä ongelmat tule aina viranomaisten tietoon. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaskontaktit voivat olla lyhyitä. Työntekijöillä ei ole aikaa paneutua riittävästi yksilön ja perheen tilanteeseen.

Sekä perheiden varhaisen tukemisen, että erityisen tuen näkökulmasta Sotkamon kunnassa on resurssipulaa erityislastentarhanopettajan (elto) ja perusopetuksen koulukuraattorin palveluissa. Kunnassa on vain kaksi eltoa, joista toinen kiertää useammassa päiväkodissa. Tarvetta useammalle eltolle olisi, mutta rekrytoinnista huolimatta ei hakijoita avoimiin toimiin ole ollut. Perusopetuksen koulukuraattoreita Sotkamossa on vain yksi. Koulukuraattorin vastuualue on selkeästi suosituksia suurempi käsittäen yläkoulun ja seitsemän alakoulua. Kuraattorin vastuulle kuuluva oppilasmäärä oli vuonna 2014-2015 yhteensä 1044, kun suosituksena on yhtä kuraattoria kohti korkeintaan kolme kouluyhteisöä ja/tai enintään 600 oppilasta. Lisäksi suunnitteilla on esiopetusikäisten lasten lisääminen perusopetuksen koulukuraattorin vastuualueelle.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi perheiden tukeminen on ensiarvoisen tärkeää. Kuntaan tulisi luoda poikkihallinnollinen perheiden hyvinvointia tukeva toimintamalli. Perheiden parissa työskentelevien toimijoiden välisen yhteistyön, huolen puheeksi ottamisen ja matalankynnyksen

perhepalveluiden merkitys korostuu perheiden tukemisessa. Monille paikkakunnille perustetuilla ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön ja perheiden varhaiseen tukemiseen tähtäävillä hyvinvointineuvoloilla on saatu aikaan merkittäviä tuloksia. Perheille tulisi järjestää vertaistukiryhmiä tai keskustelutilaisuuksia, joista he voisivat saada apua arkipäivän tilanteisiin ja jaksamiseen. Monikulttuuristen perheiden määrä on Sotkamon kunnassa kasvamassa. Työntekijöiden ammattitaitoon ja koulutukseen on tärkeää saada lisää monikulttuurisen kohtaamisen taitoja.

Perusopetuksessa huolehditaan kolmiportaisen tuen toteutumisesta ja tehdään tiiviisti yhteistyötä huoltajien kanssa. Kouluissa järjestetään keskusteluaikaa perheille esimerkiksi vanhempainvarttien ja vanhempainiltojen muodossa sekä mahdollistetaan vanhempainyhdistysten toiminta. Laajennetut kouluterveystarkatukset ensimmäisten, viidensien ja kahdeksansien luokkien oppilaille jatkuvat ja näihin suositellaan vanhempia tulemaan mukaan. Lukio-opiskelijoiden huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä sekä yksittäisten opiskelijoiden kohdalla, että yleisissä asioissa vanhempainilloissa. Muualta tulevien opiskelijoiden kohdalla järjestetään yhteistyöpäiviä, joissa myös opiskelija-asuntola ja valmennus ovat aktiivisesti mukana. Kansainvälisten opiskelijoiden huoltajien kanssa hyödynnetään sähköisiä välineitä yhteydenpidossa.

Nuorisotoimen tavoitteena on taata lapsille laadukas ja turvallinen iltapäivä, jossa heille annetaan mahdollisuus osallisuuteen. Perusnuorisotyössä tarjotaan laadukasta toimintaa, kuten läksyparkki ja terveelliset välipalat kunnan säästötoimista huolimatta. Nuorisotyöntekijät toimivat osana koulun arkea tukemalla alakouluja mm. pitkien välituntien toiminnan järjestämisessä. Lapsiperheille suunnattuja matalankynnyksen kesätoimintoja kehitetään. Etsivä nuorisotyö tekee yhteistyötä nuoren ja hänen perheensä kanssa. Sotkamolaisten nuorten vanhemmat ovat kokeneet saavansa tukea ja osaavat ottaa yhteyttä etsivään nuorisotyöhön. Väliasema tarjoaa ilmapiiriltään onnistumisia lisäävää toimintaa, jossa ei käytetä lähetteitä, sopimuksia tai sanktioita. Perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta Väliasemalla on tärkeä rooli ongelmien ennaltaehkäisijänä.

Teema 5: Terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen

Lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavat monet asiat. Perheellä on merkittävä rooli lapsen kasvussa ja kehityksessä. Vanhemman oma asenne ja taidot kasvattajana luovat pohjan lapsen hyvinvoinnille. Lapsen perheen sosioekonominen asema voi vaikuttaa ravitsemus- ja liikuntatottumuksiin. Sosiaali- ja terveydenhuollossa näkyy opittujen käytösmallien periytyminen sukupolvelta toiselle. Sosiaalihuollossa näkyy erityisesti yhteiskunnan eriytyminen. Sosiaalihuollon asiakkaiden ongelmat ovat usein moninaisia ja vaikeasti hoidettavia. Huono-osaisuus periytyy helposti sukupolvelta toiselle, kierteen katkaiseminen on haastavaa.

Päivähoidossa ja koulussa lapset saavat tietoa ja opetusta terveys- ja hyvinvointiasioista. Yhteistyö perheiden kanssa edesauttaa terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitoa. Riskialttiissa asemassa ovat ne lapset ja nuoret, joiden kotona on mielenterveys- ja päihdeongelmia. Tällaisissa olosuhteissa elävien lasten ja perheiden tuki ja erityistarpeiden huomioiminen edellyttää kaikkien toimijoiden välistä saumatonta yhteistyötä. Perheitä tulee tiedottaa riittävästi erilaisista tukimuodoista ja ohjata heitä hyödyntämään esimerkiksi oppilashuollon ja perheneuvolan palveluja.

Perusopetuksessa ja lukiossa lapsille ja nuorille tarjotaan liikuntamahdollisuuksia koululiikunnan, välituntitoiminnan, kerhojen ja koulujen liikuntatapahtumien muodossa. Oppilashuollon moniammatilliset toimijat (kuraattorit, psykologit, kouluterveydenhoitajat, erityisopettajat, opinto-ohjaajat ja rehtorit) tukevat ja tasapainottavat opiskelua ja kasvamista. Koulujen oppiaineilla ja toiminnalla kannustetaan terveelliseen ja liikkuvaan elämäntapaan.

Nuorisotoimi tarjoaa aamu- ja iltapäivätoiminnassa terveellisiä välipaloja ja tukee säännöllistä arjen rytmiä lasten elämässä. Ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittäminen on myös keskeinen tavoite. Nuorisotyön eri yksilö- ja ryhmätoiminnoissa ohjataan terveellisiin elämäntapoihin, arjenhallintaan ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Etsivä nuorisotyö tukee heikommassa asemassa olevien nuorten terveydellisten olojen parantamista yhteiskunnallisella ja yksilötasolla. Etsivän nuorisotyön tekemä yksilötyö, vuorovaikutus, ohjaus ja asiakasprosessi tukevat nuoren henkilökohtaisen elämänlaadun ja hyvinvoinnin paranemista. Tämä edistää itsenäistymistä, kasvua ja valmiuksia koulutukseen tai työelämään ja nuoren osallistuminen yhteiskuntaan aktivoituu. Väliasemalla luodaan yksilöä tukevaa yksilö-, ryhmä- ja työtoimintaa ja pyritään tunnistamaan vahvuuksia jokaisessa nuoressa. Nuoret käyttävät THL:n kykyviisaria apuna arvioidessaan omaa työ- ja toimintakykyään.

Sotkamon kunnan liikuntapalveluiden tavoitteena on luoda edellytykset sille, että jokainen kuntalainen voi harrastaa omaehtoista liikuntaa maksuttomilla liikuntapaikoilla. Näin liikunnan harrastamiselta poistetaan taloudellisia esteitä. Tavoitteet saavutetaan seuraavilla toimenpiteillä:

- maksuttomat kunnan ylläpitämät liikuntapaikat lasten, nuorten ja lapsiperheiden liikuntaan (pl. jäähalli)
- maksullisten liikuntapaikkojen hinnoittelu niin, että lasten ja nuorten harrastusvuorojen maksut ovat edullisempia kuin aikuisten
- Liikaha.fi -sivuston ylläpito, kehittäminen ja varausjärjestelmästä tiedottaminen (kaikilla mahdollisuus varata salivuoroja sivuston kautta)
- ylläpidetään lähiliikuntapaikkojen, koulu- ja päiväkotipihojen taso
- huolehditaan, että koulujen kentät ja luistelalueet, frisbeegolfrata ovat kunnossa myös ilta- ja viikonloppukäyttäjää varten
- huolehditaan, että kevyen liikenteen väylät on käyttökunnossa ympärivuotisesti
- liikuntayhdistysten avustusten jakoperusteet painottuvat jatkossakin lasten ja nuorten liikunnan tukemiseen
- järjestetään maksuttomat liikunnalliset leikkikerhot kesäisin alakouluikäisille
- kesäuimakouluja tarjotaan myös erityislapsillekoululiikuntatapahtumiin on kaikkien halukkaiden mahdollisuus osallistua. Tapahtumat ovat sekä kilpailuja että ei-kilpailullisia.

